

RADA

Závery Rady o opatreniach civilnej ochrany s ohľadom na zmenu klímy

(2022/C 322/02)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

S ohľadom na tieto skutočnosti:

I. ÚVOD

1. PRIPOMÍNAJÚC, že ciele udržateľného rozvoja stanovené v Agende 2030 Organizácie Spojených národov, Parížska dohoda o zmene klímy a sendaiský rámec pre znižovanie rizika katastrof na roky 2015 - 2030 sa zameriavajú na zníženie rizík klimatických katastrof;
2. SO ZRETEĽOM NA článok 196 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), v ktorom sa podporuje spolupráca medzi členskými štátmi pri riešení katastrof, a na článok 222 ZFEÚ, podľa ktorého Únia a jej členské štáty konajú v duchu solidarity, ak sa členský štát stane obeťou katastrofy;
3. BERÚC DO ÚVAHY prioritu, ktorú Únia výslovne pripisuje zelenej transformácii a ochrane biodiverzity v rámci Zelenej dohody, cieľ klimateckej neutrality uvedený v nariadení (EÚ) 2021/1119, ako aj projekt – podporený balíkom opatrení na obnovu – ekologickejšej, odolnejšej Európy, ktorá je lepšie vybavená na to, aby mohla čeliť súčasným a budúcim výzvam, a to aj v rámci svojej vonkajšej činnosti;
4. ZDÔRAZŇUJÚC, že mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany (UCPM), ktorý bol zriadený v roku 2001 a posilnený najmä v rokoch 2013, 2019 a 2021, zohráva čoraz významnejšiu úlohu pri reakcii Európy na prírodné katastrofy a katastrofy spôsobené ľudskou činnosťou, že v rámci nedávnej zmeny UCPM boli stanovené ciele týkajúce sa odolnosti voči katastrofám na základe súčasných a výhľadových scenárov a že UCPM prispieva k plneniu celkových cieľov Únie, pokiaľ ide o financovanie v oblasti klímy a biodiverzity;
5. PRIPOMÍNAJÚC závery Rady zo 4. júna 2009 o zvyšovaní informovanosti o civilnej ochrane, závery Rady z 30. novembra 2009 o rámci Spoločenstva pre prevenciu katastrof v EÚ a závery Rady z 3. októbra 2011 o úlohe dobrovoľníckych činností v sociálnej politike, v ktorých sa zdôrazňuje, že dobrovoľnícke činnosti sú prínosom pre samotných dobrovoľníkov, komunity a spoločnosť ako celok; vytvorenie Európskeho zboru solidarity v roku 2018; význam občianskej spoločnosti a občanov pri zvyšovaní bezpečnosti a odolnosti a záväzky Únie týkajúce sa Európskeho roka mládeže 2022;
6. PRIPOMÍNAJÚC závery Rady z 3. júna 2021 o budovaní Európy odolnej proti zmene klímy – nová stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy a závery Rady z 23. novembra 2021 o zlepšovaní pripravenosti, schopnosti reagovať a odolnosti v prípade budúcich kríz;
7. KONŠTATUJÚC, že účinky zmeny klímy sú zjavné a že extrémne javy súvisiace so zmenou klímy sú čoraz častejšie, intenzívnejšie a trvalejšie, čím sa zvyšuje riziko ľudských, materiálnych a prírodných strát, a zdôrazňujúc, že je potrebné, aby členské štáty v tejto oblasti prijali opatrenia;
8. UZNÁVAJÚC vedecké posúdenia týkajúce sa zmeny klímy, jej dôsledkov a možných budúcich rizík, ako aj možností adaptácie na zmenu klímy a jej zmiernenia, ktoré poskytol Medzivládny panel Organizácie Spojených národov o zmene klímy;

9. UZNÁVAJÚC zraniteľnosť európskych populácií a území z hľadiska ich rozmanitosti, najmä pokiaľ ide o oblasť Stredozemného mora, horské a lesné oblasti, záplavové oblasti, moria, pobrežia a ostrovné územia, najvzdialenejšie regióny a mestské oblasti;
10. BERÚC NA VEDOMIE významnú úlohu makroregionálnych stratégií Únie ako jedného z nástrojov vonkajšej politiky na riešenie dôsledkov zmeny klímy a posilnenie odolnosti;

II. RADA EURÓPSKEJ ÚNIE

1. OPĀTOVNE POTVRDZUJE zásadu solidarity pri riešení výziev, ktoré predstavuje zmena klímy v Únii a na celom svete;
2. PRIPOMÍNA primárnu zodpovednosť členských štátov za ochranu svojich obyvateľov, životného prostredia a majetku vrátane kultúrneho dedičstva;
3. ZDÔRAŽŇUJE úlohu účasti verejnosti a dobrovoľníkov, ktorá, ako už bolo zdôraznené v uvedených záveroch z 3. októbra 2011, prispieva k rozvoju aktívneho občianstva, demokracie a sociálnej súdržnosti, a tým k uplatňovaniu základných hodnôt a zásad Únie, ako aj k odolnosti v oblasti civilnej ochrany;
4. DOMNIEVA sa, že v dôsledku zmeny klímy musia byť členské štáty a inštitúcie Únie pripravené riešiť rozsiahle, viacodvetvové a cezhraničné katastrofy s kaskádovými účinkami, ktoré sa môžu vyskytnúť súčasne a častejšie, a to v rámci Únie aj mimo nej, a ktorých dôsledky by mohli výrazne ovplyvniť ľudské životy a činnosti, ako aj biodiverzitu;
5. KONŠTATUJE, že je potrebné, aby Únia vypracovala súdržnejší a proaktívnejší systémový prístup s cieľom zvýšiť odolnosť voči dôsledkom zmeny klímy vo všetkých fázach cyklu zvládania katastrof, čo zahŕňa prevenciu, pripravenosť, reakciu a obnovu;
6. ZDÔRAŽŇUJE význam výmeny a zhromažďovania poznatkov, know-how a inovácií, ako aj skúseností získaných od členských štátov a Komisie;
7. UZNÁVA, že opatrenia, ktoré prijímajú členské štáty a európske inštitúcie v súvislosti s adaptáciou na účinky zmeny klímy so zreteľom na stratégiu EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy, by sa mali zamerať na doplnenie úsilia Únie v oblasti riadenia rizika katastrof;
8. ZDÔRAŽŇUJE, že veľký význam majú dostatočné medzinárodne nasaditeľné kapacity v rámci členských štátov, zoskupenie EÚ v oblasti civilnej ochrany (ECPP) a strategická európska rezerva kapacít (rescEU), ktoré sú pripravené rýchlo a účinne reagovať na katastrofy súvisiace so zmenou klímy, v prípadoch, keď rozsah núdzovej situácie presahuje možnosti krajiny reagovať samostatne;
9. KONŠTATUJE, že UCPM zohráva významnú úlohu pri zvládaní katastrof, posilňuje partnerstvá Únie a prispieva k európskej kultúre civilnej ochrany;
10. VYZÝVA členské štáty, aby:
 - a) **Zohľadnili** riziká súvisiace so zmenou klímy v cykle zvládania katastrof, napríklad využitím nástrojov, ktoré spoločne vytvorila Komisia a Európska environmentálna agentúra, ako je platforma Climate-ADAPT;

- b) **Podporovali** prácu a výskum týkajúci sa spôsobov, ako možno preskúmať účinky zmeny klímy a začleniť ich do svojich systémov riadenia rizika katastrof; začlenili túto prácu a výskum do vnútroštátneho posúdenia rizík členských štátov, rozvoja posudzovania spôsobilosti na riadenie rizík a zlepšenia plánovania riadenia rizík v prípade katastrof, ako sa stanovuje v článku 6 rozhodnutia č. 1313/2013/EÚ o mechanizme Únie v oblasti civilnej ochrany;
- c) **Podporovali a združovali** výskum a inovácie s cieľom zlepšiť vnútroštátne kapacity civilnej ochrany v kontexte zmeny klímy, najmä prostredníctvom vedomostnej siete Únie v oblasti civilnej ochrany (ďalej len „vedomostná sieť“) a v tejto súvislosti prostredníctvom centier excelentnosti, univerzít, výskumných pracovníkov a tematických komunit alebo centier odborných znalostí;
- d) **Podporovali** investície do výskumu a inovácií v oblasti civilnej ochrany v súvislosti so zmenou klímy a mobilizovali príslušné európske finančné prostriedky;
- e) **Vypracovali** primerané opatrenia v oblasti prevencie a pripravenosti vrátane zabezpečenia dostupnosti dostatočných kapacít, ktoré budú zamerané na riziká vyplývajúce zo zmeny klímy, ako sú lesné požiare a záplavy, ktoré pre občanov Únie predstavujú stále väčšie riziko;
- f) **Pokračovali** v tejto súvislosti v rozvoji kapacít ECPP a rescEU, okrem iného aj na základe súčasných a výhľadových scenárov uvedených v článku 10 rozhodnutia č. 1313/2013/EÚ, pričom je potrebné zohľadniť identifikované a nové riziká a celkové kapacity a nedostatky na úrovni Únie, osobitne v oblastiach leteckého hasenia lesných požiarov, chemických, biologických, rádiologických a jadrových udalostí, rýchlej zdravotnej pomoci, ako aj dopravy, logistiky a prístrešia;
- g) **Zabezpečili** ekologickejšie a udržateľnejšie operácie civilnej ochrany vo všetkých fázach cyklu zvládania katastrof a aby podporovali výskum, inovácie a výmenu poznatkov;
- h) V rámci pomoci poskytovanej prostredníctvom UCPM **zohľadnili** dôsledky na životné prostredie a zmenu klímy, najmä prípadným združovaním zdrojov;
- i) **Podporovali** pripravenosť a odolnosť obyvateľstva, ktoré je vystavené rizikám súvisiacim so zmenou klímy, a to aj prostredníctvom osobitných informácií, vzdelávania, odbornej prípravy a cvičení, ktoré môžu zahŕňať vnútroštátnu a nižšiu ako vnútroštátnu úroveň, a dokonca aj cezhraničný rozmer, pričom mimoriadnu pozornosť treba venovať ľuďom s osobitnými zraniteľnosťami;
- j) **Posilnili** dobrovoľnícke organizácie ako neoddeliteľnú súčasť civilnej ochrany;
- k) **Zväzili** v tejto súvislosti prípadné **začlenenie** spontánnych iniciatív do operácií reakcie tam, kde je to vhodné a v koordinácii s miestnymi orgánmi;
- l) **Zdôraznili** význam príspevkov občanov k ich vlastnej bezpečnosti a odolnosti a aby podporovali akúkoľvek iniciatívu zameranú na ocenenie, uznanie a podporu ich aktívneho zapojenia sa do dobrovoľných činností a opatrení v oblasti reakcie na katastrofy, a to v prípade potreby aj prostredníctvom právneho rámca;
- m) **Zohľadnili** v tomto smere osobitnú úlohu mládeže;
- n) **Podporovali**, aby sa občania aktívne zúčastňovali ako aktéri svojej vlastnej bezpečnosti a odolnosti alebo ako členovia vnútroštátnych alebo miestnych civilných štruktúr prispievajúcich k civilnej ochrane, a to prostredníctvom týchto troch rozmerov:
- i) vydávanie výstrah: objasnenie úlohy a zodpovedností rôznych inštitúcií pri vydávaní cielených výstrah určených dotknutým osobám, a to aj využívaním moderných informačných a komunikačných technológií;
- ii) poskytovanie informácií: zvyšovanie informovanosti verejnosti o súvisiacich rizikách, najmä v oblastiach, ktoré sú najviac vystavené účinkom zmeny klímy, šírením informácií pre verejnosť a organizovaním vzdelávacích činností, a to aj na dobrovoľnom základe;

- iii) mobilizácia: podpora občianskych sietí, združení a dobrovoľníkov zapojených do iniciatív v oblasti prevencie rizík, reakcie na katastrofy a odbornej prípravy v oblasti prvej pomoci;
- o) **Zohľadnili** význam dlhodobých mimoriadnych udalostí a rastúce riziká, ktoré môžu predstavovať pre systémy civilnej ochrany na vnútroštátnej aj európskej úrovni;
- p) **Zvážili** dôsledky zmeny klímy na medzinárodné opatrenia v oblasti civilnej ochrany posilnením spolupráce a podporou zvládania katastrof a kríz;
11. VYZÝVA Komisiu, aby:
- a) **Pokračovala** v pravidelnej aktualizácii „medziodvetvového prehľadu rizík prírodných katastrof a katastrof spôsobených ľudskou činnosťou, ktorým Únia možno bude čeliť“, a to zohľadnením dôsledkov zmeny klímy na základe vnútroštátnych správ členských štátov o hodnotení rizík;
- b) **Zabezpečila**, aby sa dôsledky zmeny klímy systematicky zohľadňovali počas celého cyklu zvládania katastrof;
- c) **Zabezpečila**, aby UCPM zohľadňoval rôznorodú povahu katastrof spôsobom, ktorý je reaktívny a prispôsobiteľný, a pokiaľ možno proaktívny;
- d) **Posilnila** dostupnosť odborníkov v oblasti životného prostredia a zmeny klímy na účely nasadenia v rámci UCPM;
- e) **Presadzovala** komplementárnosť UCPM s inými mechanizmami krízového riadenia v rámci Únie;
- f) **Podporovala** výskum a inovácie v oblasti civilnej ochrany, konkrétne vytvorením zoznamu dostupných poznatkov a obohatila vedomostnú sieť, Vedomostné centrum pre riadenie rizika katastrof a centrá excelentnosti, ktoré by sa mohli v tomto rámci vytvoriť, ako aj centrá spravované medzinárodnými organizáciami;
- g) **Posilnila** a prispôsobila nástroje, prostriedky a platformy Únie na podporu zvládania katastrof a kríz a rozhodovania v rámci spoločného systému komunikácie a poskytovania informácií v prípade núdzových situácií, Európskeho strediska pre monitorovanie sucha, Európskeho systému varovania pred povodňami, Európskeho informačného systému o lesných požiaroch, ako aj programov Galileo, Copernicus a programov EÚ v oblasti vládnej satelitnej komunikácie;
- h) **Zlepšila** schopnosti Koordinačného centra pre reakcie na núdzové situácie v oblasti predvídania a reakcie, najmä preskúmaním toho, ako lepšie využívať technologické inovácie vrátane umelej inteligencie a dostupných zdrojov údajov s cieľom odhaľovať a predvídať extrémne klimatické riziká;
- i) **Podporovala** ekologickejšie a udržateľnejšie európske operácie civilnej ochrany podporou výskumu a inovácií, vypracovaním prehľadu o súčasnom stave a vypracovaním príručiek osvedčených postupov v tejto oblasti;
- j) **Ďalej presadzovala** zapojenie občianskej spoločnosti do predchádzania zmene klímy a operačnej reakcie na túto zmenu tým, že bude podporovať príspevky občanov k ich vlastnej bezpečnosti a odolnosti a presadzovať akékoľvek iniciatívy v oblasti reakcie na katastrofy založené na dobrovoľníctve, a to v koordinácii s vnútroštátnymi orgánmi alebo orgánmi na nižšej úrovni a okrem iného aj prostredníctvom európskych ocenení;
- k) **Vypracovala** programy odbornej prípravy a cvičení zamerané na zvládanie katastrof súvisiacich so životným prostredím a klímou, a to aj v rámci programu odbornej prípravy EÚ, a podporovala dostupnosť odborných znalostí s cieľom ich nasadenia v rámci UCPM;
- l) **Preskúmala** otázku zmeny klímy v rámci medzinárodných opatrení v oblasti civilnej ochrany, a to aj podporou výmeny skúseností a osvedčených postupov s partnermi, napríklad na západnom Balkáne a v kontexte európskej susedskej politiky;
12. VYZÝVA Komisiu, aby Rade podala správu o pokroku dosiahnutom v rámci svojich trojročných správ UCPM, a vyzýva členské štáty, aby Komisii pri tejto úlohe pomáhali.
-